KRISTEN RESPEKT FOR PERSONENS INTEGRITET*

Idag har vi i mässan läst en text ur Johannesevangeliet som berättar om hur en blindfödd man botas. Jag tror att vi alla återigen har blivit rörda av vår mäktige och barmhärtige Gud, som inte ser likgiltigt på människors olycka, men nu vill jag fästa er uppmärksamhet vid något annat. Närmare bestämt vill jag få er att lägga märke till att en kristen som älskar Gud inte kan förbli likgiltig inför andra människors öden, utan förmår behandla alla med respekt. Om kärleken avtar, finns det nämligen en risk för fanatiska och obarmhärtiga intrång i andra människors samveten.

Där Jesus kom gående – säger det heliga Evangeliet – *fick han se en man som hade varit blind från födelsen.*[1] Jesus kommer gående. Jag har ofta häpnat inför detta enkla sätt att beskriva Guds barmhärtighet. Jesus kommer gående och märker genast lidandet. Märk däremot på hur annorlunda lärjungarna då tänkte. De frågar honom: *Rabbi, vem har syndat, han själv eller hans föräldrar, eftersom han föddes blind?*[2]

Förfelade omdömen

Vi bör inte bli förvånade över att många, även personer som anser sig vara kristna, uppför sig på ett liknande sätt: de hellre fäller än friar. Utan något som helst bevis förutsätter de att något dåligt är för handen och de inte bara tänker så, utan vågar rentav ge offentligt uttryck för sina tankar i form av överilade uttalanden.

Även vid bästa välvilja skulle man kunna kalla lärjungarnas beteende oförskämt. I det samhället fanns det – liksom i dag, i detta avseende har inte mycket förändrats – andra, fariséerna, som regelmässigt handlade så. Glöm inte hur Jesus anklagar dem: *Johannes kom, och han varken äter eller dricker, och då säger man: Han är besatt. Människosonen kom, och han äter och dricker, och då säger man: Se vilken frossare och drinkare, en vän till tullindrivare*

---

* Denna predikan hölls den 15 mars 1961, onsdagen den fjärde veckan under fastan.

[1] Joh 9:1.

[2] Joh 9:2.

och syndare.[3]

Jesus Kristus utsattes för bitande, svidande, kritik. Hans goda rykte utsattes för systematiska angrepp, hans oklanderliga leverne förtalades. Det är därför inte särskilt underligt att samma behandling från vissa håll förbehålls dem som vill följa Mästaren, fast de är medvetna om att de självfallet av naturen har sitt elände och sina personliga svagheter och fel, vilka – skulle jag vilja tillägga – ofta är små och oundvikliga, givet människans svaghet. Men erfarenheten av denna realitet får inte förmå oss att rättfärdiga sådana synder och brott – skvaller kallar man det ofta med tvivelaktig förståelse – mot någons goda namn och rykte. Jesus säger att om man har kallat familjefadern Beelsebul, kan man inte förvänta sig att familjemedlemmarna skall behandlas bättre [4]; men han klargör samtidigt att *den som förbannar sin broder undgår inte helvetets eld.*[5]

Varifrån kommer den här sortens orättvisa omdömen om andra? Det verkar som om vissa människor ständigt bär speciella glasögon som förvrider deras syn. Av princip anser de att det inte är möjligt att handla rättskaffens, eller ens att ständigt kämpa för att uppföra sig väl. Enligt filosofernas gamla talesätt, mäter de allt efter sin egen måttstock – och den är snedvriden. För sådana personer döljer det hederligaste handlande – egentligen – en ond avsikt som förklär sig i hyckleri och skenhelighet. *När de upptäcker något som tydligt är gott,* skriver den helige Gregorius, *granskar de det med lupp för att se om det ändå inte gömmer sig något ont i det.*[6]

Det är svårt att få sådana personer, hos vilka ett förvridet perspektiv nästan blir till en andra natur, att förstå att det är mera mänskligt och närmare sanningens att tänka väl om nästan. Den helige Augustinus ger följande råd: *Se till att förvärva de dygder som ni anser era bröder sakna. Då kommer ni inte längre att se deras brister, för ni kommer inte att ha dem själva.*[7] För vissa är ett sådant handlingssätt naivt. De är mer *realistiska*, mer förnuftiga.

Genom att de upphöjer fördomar till bedömningsgrunder, kommer

---

[3] Matt 11:18-19.

[4] Jfr Matt 10:25.

[5] Matt 5:22.

[6] Den helige Gregorius den Store, *Moralia*, 6, 22 (PL 75, 750).

[7] Den helige Augustinus, *Enarrationes in psalmos*, 30, 2, 7 (PL 36, 243),

de att hinna förolämpa den berörde innan de hört hans argument. Sedan kommer de kanske att *objektivt* och *välvilligt* tillåta den drabbade att försvara sig, vilket går stick i stäv mot all rätt och moral, eftersom de istället för att bära bevisbördan för det påstådda felet *beviljar* den oskyldige *privilegiet* att bevisa sin oskuld.

Det skulle inte vara uppriktigt av mig att inte erkänna att dessa överväganden är mer än ett hastigt axplock ur avhandlingar om rätt och moral. De grundas tvärtom på erfarenheter som rätt många själva har genomlidit, på samma sätt som många andra ofta och under långa år har fått agera måltavla för skvaller, ärekränkning och förtal. Tack vare Guds nåd och en karaktär utan fallenhet för agg har allt detta inte lämnat det minsta spår av bitterhet hos dem. *Mihi pro minimo est, ut a vobis judicer* [8], mig är det likgiltigt om ni dömer mig, skulle de kunna säga i likhet med den helige Paulus. Ibland har de kanske, i mer vardagliga ordalag, tillagt att det hela inte rört dem i ryggen. Och detta är sanningen.

Å andra sidan kan jag inte förneka att det gör mig mycket ont om den människans själ som orättfärdigt angriper andras heder, för den orättvise angriparen förstör sig själv. Och jag lider även för många andra som då de ställs inför godtyckliga och våldsamma angrepp inte vet vart de skall vända blicken: de blir skrämda, tror inte situationen vara möjlig, undrar om det som händer kan vara en mardröm.

För några dagar sedan läste vi i episteln i den heliga mässan berättelsen om Susanna, en kysk kvinna som falskt anklagades för äktenskapsbrott av två depraverade gamlingar. *Susanna jämrade sig och sade: "Jag har ingen utväg. Om jag gör som ni vill blir det min död, och om jag inte gör det kan jag ändå inte undkomma er."* [9] Hur ofta händer det inte att avundsjuka eller intriganta människors ränker försätter ädla människor i samma situation! Man erbjuder dem följande alternativ: Att förolämpa Herren eller se sin heder ifrågasatt. Den enda ärliga och hedervärda lösningen är samtidigt ytterst smärtsam, och de tvingas fatta ett beslut: *Jag föredrar att falla oskyldig i era händer framför att synda inför Herren.* [10]

---

[8] 1 Kor 4:3.

[9] Tillägg till Daniel, 22.

[10] Tillägg till Daniel, 23.

Rätten till skydd för privatlivet

Låt oss återvända till episoden med den blinde som botas. Jesus Kristus har svarat sina lärjungar att mannens olycka inte är en följd av någons synd, utan ett tillfälle till att göra Guds makt uppenbar. Och med underbar enkelhet beslutar han att ge den blinde synen åter.

För den berörde är det inte bara början till en tid av lycka, utan även av lidande. Han lämnas inte i fred. Först är det *hans grannar och de som förut hade sett honom som tiggare.*[11] Evangeliet nämner inte att de gladdes för hans skull, utan att de inte kunde tro att det var sant, trots att den blinde insisterade på att den som förut var blind men nu stod inför dem och kunde se var han själv. I stället för att låta honom njuta av nåden i lugn och ro, för de honom till fariséerna som åter frågar vad som har hänt. Och han svarar, för andra gången: *Han lade en deg på mina ögon, och jag tvättade mig, och nu kan jag se.*[12]

Fariséerna vill visa att det som hänt, något gott, ett stort mirakel, inte har hänt. Vissa tar till tarvliga och hycklande, ytterst orättvisa, resonemang: han har botat på en sabbat och eftersom det är förbjudet att arbeta på sabbaten, förnekar de undret. Andra inleder vad som idag skulle kallas en utredning. De går till den blindes föräldrar: *Är det här er son som ni säger var född blind? Hur kommer det sig att han kan se nu?*[13] Rädslan för de mäktiga får föräldrarna att svara med ett förslag som uppfyller alla villkor för vetenskaplig metodik: *Vi vet att det här är vår son och att han föddes blind. Men hur han kan se nu vet vi inte. Och vem som har öppnat hans ögon, det vet vi heller inte. Fråga honom själv, han är gammal nog, han kan svara för sig själv.*[14]

De som leder utredningen kan inte tro för att de inte vill tro. *För andra gången kallade de alltså till sig mannen som hade varit blind och sade till honom: … Vi vet att den här mannen* – Jesus Kristus – *är en syndare.*[15]

Med några få ord beskriver den helige Johannes berättelse ett fruktansvärt angrepp mot en grundläggande rättighet som alla har av naturen: att behandlas med respekt.

---

[11] Joh 9:8.
[12] Joh 9:15.
[13] Joh 9:19.
[14] Joh 9:20-21.
[15] Joh 9:24.

Ämnet är fortfarande av intresse. Det vore alls inte svårt att peka på några aktuella fall av aggressiv nyfikenhet som får somliga att sjukligt undersöka andras privatliv. Ett minimum av rättvisa kräver, även när man undersöker ett misstänkt brott, att man handlar med försiktighet och måttfullhet, utan att ta för givet det som endast är en möjlighet. Det är i detta sammanhang tydligt att sådan osund nyfikenhet som syftar till att förstöra något som inte ens är brottsligt utan rentav kan vara en hedervärd handling, måste anses vara i det närmaste pervers.

Inför sådana som sprider misstänksamhet och verkar organisera en *handel med andras privatliv*, är det nödvändigt att försvara den enskildes värdighet och rätt till diskretion. Alla hederliga människor brukar kunna förenas i detta försvar, vare sig de är kristna eller inte. Här står nämligen ett gemensamt värde på spel: den enskildes okränkbara rättighet att inte visa upp sig, att bevara en korrekt och taktfull tystnad kring sina glädjeämnen, sorger och familjeproblem. Och framför allt friheten att göra det goda utan att göra väsen av sig, att hjälpa behövande av ren kärlek, utan att känna något tvång att offentliggöra dessa tjänster och än mindre behöva avslöja sitt innersta inför indiskreta och spefulla blickar från människor som inget vet och inget heller vill veta om inre liv, försåvitt det inte är för att driva med det.

Men vad svårt det är att vara fri från sådan skvallrande påflugenhet! Sätten för att inte lämna folk i fred har blivit allt fler. Jag tänker inte bara på tekniska medel, utan även på vissa vitt spridda argument som är allmänt accepterade och som det är svårt att bemöta om man vill behålla sitt goda rykte. Exempelvis utgår folk ofta från att alla handlar illa och därför, tack vare detta egentligen absurda resonemang, förefaller det oundvikligt att man ber om ursäkt för att man finns, *meaculpism* *, självkritik. Om någon inte öser ett ton lera över sig själv drar folk slutsatsen att vederbörande inte bara är en skurk, utan också en arrogant hycklare.

Ibland är tillvägagångssättet ett annat: Den som i tal eller skrift avser att framföra förtal ”medger” att den berörde är en hederlig person, men andra kanske inte är beredda att göra det och således skriva att densamme är en rövare. Följdfrågan blir: ”Hur önskar ni bevisa att ni

* Av lat. ”mea culpa”, ”min skuld”, inledningen på syndabekännelsen (övers. anm.).

inte är en rövare?" Ett annat exempel: "Ni har alltid oförtröttligt hävdat att ni handlar hederligt, anständigt och rättfärdigt. Skulle ni ha någonting emot att gå igenom ert handlande en gång till och se efter om det kanske ändå inte är så att det är ohederligt, oanständigt och orättfärdigt?"

Det här är inte påhittade exempel. Jag är övertygad om att vilken person som helst, vilken någotsånär känd institution som helst, skulle kunna redogöra för många andra liknande fall. I vissa miljöer har man skapat den falska uppfattningen att allmänheten, folket eller hur man nu vill kalla det, har rätt att känna till och döma de intimaste detaljerna i andra människors liv.

Tillåt mig säga några ord om något som ligger mig varmt om hjärtat. Sedan mer än trettio år har jag på tusentals olika sätt sagt och skrivit att Opus Dei inte eftersträvar någon timlig, politisk, målsättning, att det endast och uteslutande strävar efter att bland otaliga människor från alla folkslag, i alla samhällsklasser, i alla länder, sprida Kristi frälsande lära i ord och handling, att bidra till att det skall finnas mer kärlek till Gud på jorden och därigenom mer fred och mer rättvisa bland människorna, som är barn till en och samma Fader.

Många tusentals personer – miljoner – i hela världen har förstått det. Andra, förhållandevis få, verkar inte ha förstått det av vilka skäl det nu må vara. Även om mitt hjärta är närmare de förra, ärar och älskar jag även de senare, för allas värdighet måste respekteras och uppskattas, och alla är kallade till Guds barns härlighet.

Men det saknas aldrig en sekteristisk minoritet som inte förstår det som jag och många med mig älskar. Dessa skulle vilja att vi förklarade Opus Dei i enlighet med deras egen mentalitet, det vill säga uteslutande i politiska ordalag, främmande för det övernaturliga och endast intresserade av maktförhållanden och påtryckningsgrupper. Om de inte får en sådan förklaring – felaktig och tillrättalagd för att passa deras smak – kommer de att fortsätta att hävda att man ljuger, döljer något eller smider lömska planer.

Låt mig säga att jag varken blir ledsen eller bekymrad av att ställas inför sådant. Jag skulle vilja tillägga att det nästan kunde roa mig, om det inte vore för att det rör sig om förolämpning av nästan och synder som ropar till Gud efter rättvisa. Jag kommer från Aragonien, och även därför älskar jag av naturen uppriktighet. Jag känner en instinktiv motvilja mot

allt som påminner om falskhet. När jag angripits har jag alltid försökt att svara med sanning, utan överlägsenhet eller stolthet, även om de som förtalat mig uppträtt ouppfostrat, arrogant, fientligt och utan minsta tecken på medmänsklighet.

Jag har ofta tänkt på den blindföddes svar till fariséerna när de för femtioelfte gången frågade hur miraklet hade gått till: *Det har jag redan sagt er, men ni ville inte lyssna. Kanske ni också tänker bli hans lärjungar?*[16]

Ögondroppar

Fariséernas synd bestod inte i att de inte kände igen Gud i Kristus, utan i att de frivilligt stängde in sig i sig själva, i att de inte lät Jesus, som är ljuset, öppna deras ögon.[17] Denna sorts låsning påverkar omedelbart våra relationer till andra människor. Den farisé som tror sig vara ljus och därför inte tillåter Gud att öppna hans ögon, kommer även att behandla sin nästa högfärdigt och orättvist: *Jag tackar dig, Gud, för att jag inte är som andra människor, tjuvar och bedragare och horkarlar eller som tullindrivaren där.*[18] Så ber han. Och den blindfödde, som fortsätter att berätta sanningen om hur han mirakulöst har botats, förolämpar man så här: *Du föddes syndig alltigenom, och du skall undervisa oss! Och de körde ut honom.*[19]

Bland dem som inte känner Kristus finns det många ärbara människor som av enkel hänsyn vet hur de skall uppträda taktfullt: de är uppriktiga, hjärtliga, väluppfostrade. Om sådana som de eller vi själva tillåter Jesus att bota den blindhet som fortfarande gör vår syn skum, om vi tillåter Herren att smörja oss med den lera som i hans händer blir de effektivaste ögondropparna, kommer vi att se alla jordiska företeelser och få en skymt av de eviga med ett nytt ljus, med trons ljus. Vi kommer att ha fått en klar syn.

Detta är vad varje kristen är kallad till: fullheten av den kärlek som *är tålmodig och god. Kärleken är inte stridslysten, inte skrytsam och inte uppblåst. Den är inte utmanande, inte självisk, den brusar inte upp, den vill ingen något ont. Den finner inte glädje i orätten, men gläds med sanningen. Allt bär den, allt tror den, allt*

---

[16] Joh 9:27.
[17] Jfr Joh 9:39-41.
[18] Luk 18:11.
[19] Joh 9:34.

hoppas den, allt uthärdar den.[20]

Kristi kärlek är inte bara att hysa godmodiga känslor gentemot nästan, den nöjer sig inte med välgörenhet. Kärleken till nästan, som Gud ingjuter i själen, förändrar förnuftet och viljan inifrån: den ger en övernaturlig grund för vänskapen och glädjen i att göra det goda.

Betrakta den scen ur Apostlagärningarna i vilken en lam botas. Petrus och Johannes gick till templet och då de gick förbi träffar de en man som sitter vid porten: han var lam från födseln. Allt påminner om när den blinde botades. Men nu anser inte lärjungarna längre att olyckan kan bero på den sjukes personliga synder eller på hans föräldrars brister. Och de säger till honom: *I nasarén Jesu Kristi namn: stig upp och gå!*[21] Innan var de oförstående, nu är de idel barmhärtighet. Innan spred de oblyga omdömen omkring sig, nu botar de mirakulöst i Herrens namn. Då som nu: *Det är Kristus som går kommer gående*! Det är Kristus som fortsätter sin vandring längs världens gator och torg i sina lärjungar, och för er som lyssnar på mig ber jag Honom ivrigt att *"komma gående"* och uppsöka era själar.

Respekt och kärlek till nästan

I början av betraktelsen förvånades vi över Jesu lärjungars inställning till den blindfödde. De resonerade i enlighet med det olyckliga talesättet "Tänker du illa om någon, så har du säkert rätt". Senare, när de väl lärt känna Mästaren bättre, när de inser vad det innebär att vara kristen, grundas deras omdömen på förståelse.

I varje människa – skriver den helige Thomas av Aquino – *finns något drag som gör att vi kan anse henne vara överlägsen oss i enlighet med Apostelns ord: "var ödmjuka och sätt andra högre än er själva"(Fil 2:3). I den andan skall alla människor hedra varandra.*[22] Ödmjukheten är den dygd som får oss att upptäcka att de tecken vi visar på respekt för en människa – hennes heder, goda tro eller privatliv – inte bara är yttre konventionalism, utan de första tecknen på kärlek till nästan och rättvisa.

Den kristna kärleken till nästan består inte bara i bistånd till

---

[20] 1 Kor 13:4-7.

[21] Apg 3:6.

[22] Den helige Thomas av Aquino, *S. Th.* II-II, q. 103, a. 2-3.

ekonomiskt behövande. Framför allt försöker den respektera och förstå varje individ som sådan i dess inneboende värdighet som människa och Skaparens barn. Personangrepp – angrepp mot personens rykte eller heder – visar därför att den som utför dem inte bekänner eller utövar vissa sanningar som hör till vår kristna tro, och under alla omständigheter tyder de på en brist på verklig kärlek till Gud. *Den kärlek med vilken vi älskar Gud och nästan är en och samma dygd, eftersom skälet till att vi älskar nästan är just Gud, och vi älskar Gud när vi älskar vår nästa med kristlig kärlek.*[23]

Jag hoppas att vi kan dra mycket praktiska konsekvenser av denna stund av samtal i Herrens närvaro. Först och främst föresatsen att inte döma andra, att inte förolämpa ens genom att tvivla om deras goda avsikter, att dränka det onda i ett överflöd av det goda genom att i vår omgivning sprida lojalt umgänge, rättvisa och frid.

Låt oss även bestämma oss för att aldrig låta oss nedslås om vårt uppriktiga handlande missförstås av andra, om det goda vi – med Herrens hjälp – försöker göra vantolkas och vi, efter en orättvis dom över våra intentioner, tillskrivs onda avsikter eller svekfullt och bedrägligt handlande. Låt oss alltid förlåta, med ett leende på läpparna. Låt oss tala tydligt, utan agg, när vårt samvete säger oss att vi bör tala. Och låt oss lämna allt i Guds, vår Faders, händer, med en gudomlig tystnad – *Jesus autem tacebat* [24], Jesus teg – om det rör sig om personangrepp, hur brutala och oanständiga de än är. Låt oss endast bry oss om att göra goda gärningar, som Han kommer att få att *lysa för människorna.*[25]

[23] Den helige Thomas av Aquino, *S. Th.* II-II, q. 103, a. 2-3.
[24] Matt 26:63.
[25] Matt 5:16.